

Zagrebački i karlovački preci

Mihael Stroy: »Nepoznati Zagrepčanin«

Iako je prošlo više od godinu dana od održavanja izložbe »Portreti Zagrepčana u XIX stoljeću« u Muzeju grada Zagreba, izložba nije skinuta s repertoara, jer zanimanje za nju i dalje je vrlo intenzivno. Naime, pošto je zatvorena u Zagrebu, ova je izložba obišla nekoliko gradova. Posebni uspjeh doživjela je u Beogradu, u Sisku, a ovih dana i u Karlovcu.

Portrete Zagrepčana nadopunjavaju sada i portreti (oko 35) Karlovčana iz istog vremena. U novom modernom prostoru Galerije »Karas« neobično se ističe skupina portreta od Mihaela Stroya. I o slikama, i o autoru bilo je već govora u našem listu prigodom održavanja izložbe u Zagrebu. Sada bismo samo podsjetili da je Mihael Stroy za svog boravka u Zagrebu realizirao lijepu galeriju zagrebačkih gradana prošlog stoljeća. Od ovog kroničara zagrebačkog života u prošlom stoljeću pronađen je jedan rad i u Karlovcu, pa je sada i on (»Portret muškaraca«) na izložbi u novom postavu.

No, posebnost karlovačke izložbe je onaj dio koji je dodao Karlovački muzej. To su, kako smo rekli, portreti Karlovčana, nedovoljno poznati javnosti. Posebno impresioniraju radovi Vjekoslava Karasa, karlovačkog nesretnog u-

mjetnika, slikara iliraca, kako ga još nazivaju, koji je prerano završio život u vodama Korane. Čuveni Karasov »Autoportret« malenih dimenzija, a po svom djelovanju upravo monumentalan, okuplja karlovačke učenike srednjih škola. Oni, naime, u vezi sa ovom izložbom imaju i jedan specijalni zadatak: treba da istraže tko su osobe kojih su portreti izloženi i što se o njima zna. Najboljim radovima, kako im je obećano, bit će dodijeljene lijepe nagrade od Muzeja. Razumljivo je što je Karas jedna od najzanimljivijih osoba.

No, Karas nije naslikao samo sebe, pa su na ovoj izložbi još tri zanimljiva portreta, koji su sada prava zagonetka karlovačkim učenicima. Dakako, pažnju privlači još nekoliko slikara koji čine povijest slikarstva Karlovca u XIX stoljeću. Jakob Šašel, na primjer, bio je puškar i drvo-

PORTRETI ZAGREPCANA I KARLOVČANA U 19. STOLJEĆU — U GALERIJИ
»VJEKOSLAV KARAS« U KARLOVCU

rezbar (zanimanje neophodno za položaj grada kakav je imao Karlovac u toku nekoliko stoljeća). No, taj je puškar bio i slikar i osim ostalog izradio je i nekoliko zanimljivih portreta svojih sugradana. Matija Schieder, također karlovački slikar, ima drugu značajku: slikao je isključivo članove svoje poznate obitelji, pa tako sada imamo jednu seriju portreta Schiedera iz ruke tog Karlovčanina. No, kako to obično biva, u vodama još nedovoljno istraženog XIX stoljeća našeg slikarstva, najveći broj portreta je ipak iz kista nepoznatih autora. Sva je sreća da većina portreta pripada karlovačkim javnim radnicima u prošlom stoljeću, pa tako postoji bar nekakav trag po kojem će buduća istraživanja vjerojatno dovesti istraživače na pravi cilj. Kraj stoljeća i prve godine novog stoljeća obilježio je svojim radom i amater Hugo Lukšić.

Da se bolje razumije i shvati vrijeme o kojem je riječ, postavljajući ove vrlo lijepe izložbe su u središtu izložbenog prostora prikazali jednu veoma lijepu bidermajersku garnituru (stol i stolice) — dakle, dijelove pokušstva koji se u svom originalnom obliku još mogu naći po starim zagrebačkim i karlovačkim kućama i obiteljima. Istaknimo još

da ovaj zanimljivi izlet u prošlost preko portreta gradana dvaju susjednih gradova besumnje je i zanimljiv doprinos proučavanju kulturne historije Zagreba i Karlovca.

E. C.